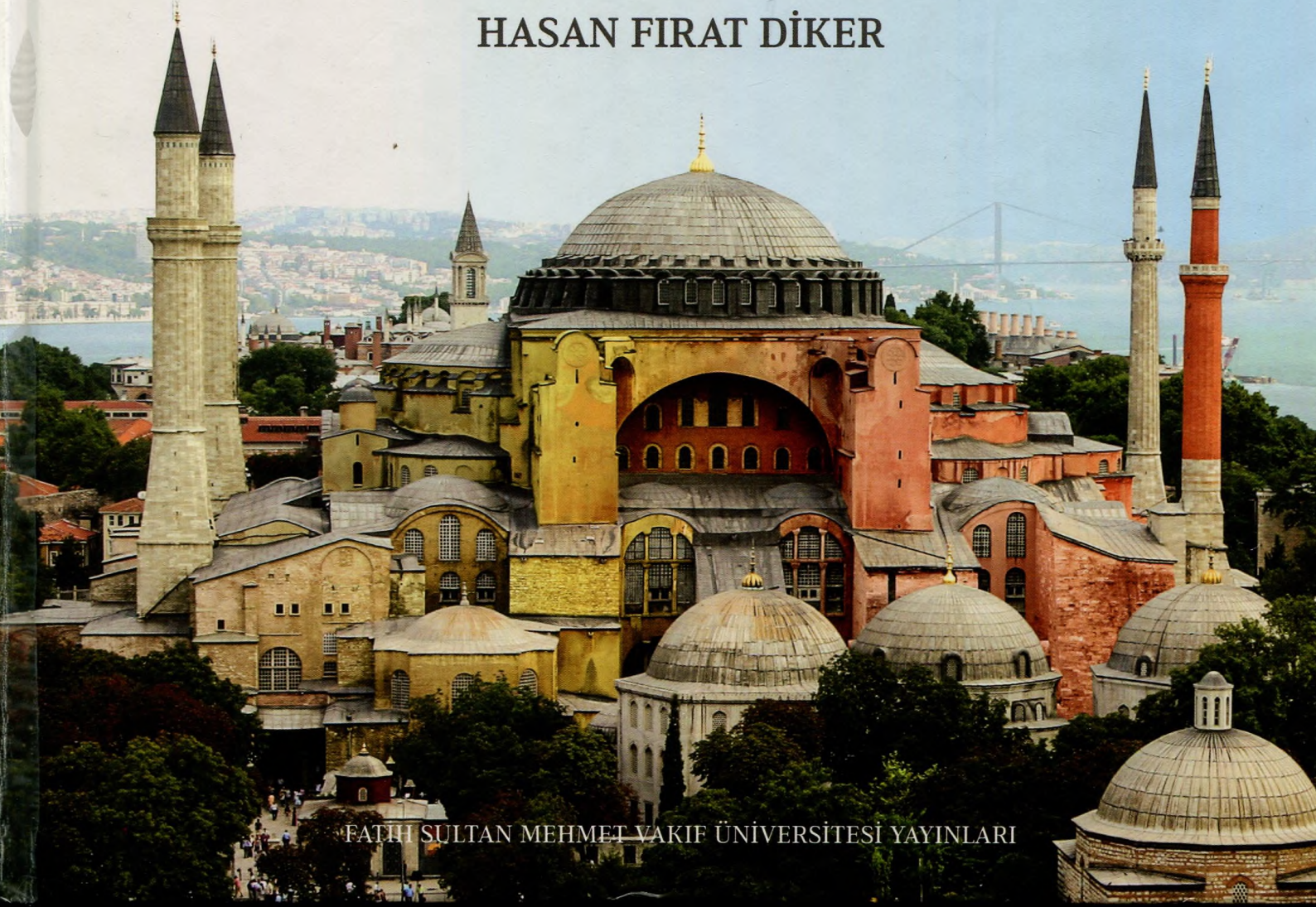

725
H33

AYASOFYA ve ONARIMLARI

HASAN FIRAT DİKER

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

AYASOFYA

ve

ONARIMLARI

HASAN FIRAT DİKER

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI; 21.

Yrd. Doç. Dr. Hasan Fırat Diker
Ayasofya ve Onarımları

ISBN 978-605-84079-8-5
e-ISBN 978-605-84079-9-2

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları

Zeyrek Mahallesi Büyükkaraman Cad. No: 53 Fatih / İstanbul

Tel: 0212 521 81 00 **Faks:** 0212 521 84 84

Web: www.fsm.edu.tr **E-Posta:** yayinevi@fsm.edu.tr

Yayınevi Sertifika No: 33542

istanbul, Temmuz, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: Ayhan Tuğlu

Editör: Doç.Dr. Abdulkadir Emeksiz

Tasarım: Emre Ak

Fotoğraflar: Aras Neftçi, Nevzat Yıldırım, Erdinç Gökçe

Arka Kapak Fotoğrafı: Bahadır Taşkın

Baskı. Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

İkitelli Org, San. Bölğ. Deposite İş Merkezi A6 Blok Kat: 3 No: 309 Başakşehir/İstanbul

Tel: 0212 671 6151 **Fax:** 0212 671 6152 **Web:** www.vizyonbasimevi.com.tr

Matbaa Sertifika No: 28640

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi CIP

Diker, Hasan Fırat

Ayasofya ve onarımları / Hasan Fırat Diker.-İstanbul: Fatih Sultan

Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, 2016.

[14], 367 s. : res., çiz., tbl. ; 24 cm. -(Fatih Sultan Mehmet Vakıf
Üniversitesi Yayınları; 21)

ISBN 978-605-84079-8-5 / **e-ISBN** 978-605-84079-9-2

1. Ayasofya Müzesi (İstanbul, Türkiye) 2. Mimari - Türkiye - İstanbul

3. Tarihi yapılar - Türkiye - İstanbul - Koruma ve onarım

I Kitap adı II. Dizi

NA5870.A9/D56 2016

726.0956226 DIK 2016

Copyright © Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 2016

“Ayasofya ve Onarımları” kitabında yayımlanan yazıları yasal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Kitabın yayın hakkı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'ne aittir. Kitabın hiçbir bölümü yayıncının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt yöntemiyle veya başka bir yöntemle çoğaltılamaz, bir veri muhafaza sisteminde saklanamaz veya iletilmez. Kaynak göstermek kaydıyla alıntı yapılabilir.

Kısaltmalar

A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
CA	Cumhuriyet Arşivi
cm	santimetre
cm ²	santimetrekare
hd	hükümdarlık devri
İ.A M.M.A	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü Arşivi
İ.R.A.M.A.	İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi
kg	kilogram
m	metre
mm	milimetre
m ²	metrekare
T.B.M.M.	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TL	Türk Lirası
Y. Mimar	Yüksek Mimar

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Ayasofya'nın Erken Tarihçesi	5
• Birinci Ayasofya Kilisesi.....	7
• Yazma eserlere göre Birinci Ayasofya Kilisesi.....	8
• İkinci Ayasofya Kilisesi.....	8
• Yazma eserlere göre İkinci Ayasofya Kilisesi.....	9
• Üçüncü Ayasofya Kilisesi.....	9
• Yazma eserlere göre Üçüncü Ayasofya Kilisesi.....	11
• Harç meselesi.....	16
Ayasofya Kilisesi Onarımları	25
• İlk yapılaşmalar ve erken onarımlar.....	27
• 6. yüzyıldaki onarımlar.....	27
• 7. yüzyıldaki onarımlar.....	32
• 8. yüzyıldaki onarımlar.....	32
• 9. yüzyıldaki onarımlar.....	34
• 10. yüzyıldaki onarımlar.....	34
• 11. yüzyıldaki onarımlar.....	34
• 12. yüzyıldaki onarımlar.....	36
• Yazma eserlere göre yapılan onarımlar.....	37
• Latin istilasında Ayasofya'nın kayıpları.....	39
• Fethe kadar Ayasofya'nın geçirdiği evreler.....	47
• Ayasofya'nın uçan payandalı modelinin deprem simülasyonu.....	52

Osmanlı Döneminde Ayasofya Camii	59
• Fetih sonrası Ayasofya'nın geçirdiği onarımlar.....	61
• Kible meselesi.....	61
• Dönemlere göre yapılan onarımlar.....	63
• 15. yüzyıldaki onarımlar.....	63
• 16. yüzyıldaki onarımlar.....	66
• 17. yüzyıldaki onarımlar.....	76
• 18. yüzyıldaki onarımlar.....	33
• 19. Yüzyılın ilk yarısındaki onarımlar.....	95
Fossati Onarımları.....	103
Son dönem Osmanlı onarımları.....	123
Cumhuriyetin ilk yıllarından 1950'ye dek Ayasofya onarımları.....	143
• Ayasofya'nın müze olması.....	147
• 1950'ye dek yapılan onarımlar.....	150
1950-1960 yılları arasında yapılan onarımlar.....	163
1960-1980 yılları arasında yapılan onarımlar.....	177
1980-1993 yılları arasında yapılan onarımlar.....	203
1993-2003 yılları arasında yapılan onarımlar.....	233
2003-2010 yılları arasında yapılan onarımlar.....	307
Sonuç.....	339
Kaynakça.....	343
Dizin.....	361